

УДК 811.111

Дар'я Володимирівна КАРАЧОВА,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри ділової іноземної мови та перекладу

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9526-2406>

СПЕЦИФІКА ТА ОСНОВНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЛІНГВІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ АБРЕВІАЦІЇ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ ЯК РІЗНОВИДУ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасний світ вирізняється стрімким та потужним розвитком наукових здобутків, інформаційних технологій та Інтернету, що тотальним чином впливає на зростання обсягу інформації по всьому світі, а це, в свою чергу, одразу наносить свій відбиток на лексичну складову мови, яка зазнає значних змін за рахунок словотвору. Ці дві складові є тісно пов'язаними між собою, адже наукові досягнення та винаходи сьогодення значним чином сприяють не тільки зростанню наукових досягнень але й також спонукають до розвитку лексичного запасу мови. Завдяки цьому сучасна англійська мова має в своєму розпорядженні порівняно новий, проте продуктивний спосіб словотворення – аббревіацію.

Вивченням аббревіації займалися такі дослідники як Авраменко А., Барбашева С., Максименко О., Миронова М. та інші, проте кількість дослідників, які цікавляться цією темою, зростає з кожним роком.

Процес скорочення слів (аббревіації) почав відігравати в сучасному світі провідну роль у процесах словотворення. Деякі дослідники вважають цей процес паплюженням та понівеченням мови, інші ж вважають, що такі трансформації є цілком закономірними та цікавими для дослідження, адже, з плином часу, англійська мова все більше тяжіє до процесів спрощення, зручності й швидкості використання.

Вживання скорочень є характерною особливістю професійного спілкування в будь-якій сфері. Проте, медична термінологія, включно з термінами-аббревіатурами, становить певний виняток, бо дещо виходить за межі професійної спільноти. Так, медичні терміни зустрічаються навіть поза межами професійного кола в великій мірі через те, що сфера особистого здоров'я цікавить більшість людей, що призводить до широкого розповсюдження медичної лексики навіть в побутовій сфері. Проте, переклад медичної лексики, зокрема аббревіатур, має певні складнощі.

І. Уліткін та Л. Нелюбін ділять усі скорочення, що використовуються в науково-технічних текстах, на дві групи: загальноприйняті (фіксуються в офіційних довідниках та є частиною лексичної системи мови) та текстові, або авторські, які функціонують в межах тільки певного тексту [4, с. 65].

Важливо зазначити, що в англомовній медичній літературі скорочення вживаються досить часто, в той час як кількість відповідних аббревіатур українською мовою є значно меншою. Так, часто при перекладі з української мови англійською термін перекладають відповідною англомовною аббревіатурою, в той час як при перекладі з англійської аббревіатуру часто не можна перекласти українським відповідником.

При перекладі англомовних аббревіатур українською перекладач може застосовувати наступні види перекладу [6, с. 144]:

– переклад повної форми і створення на її основі скорочення мовою перекладу:
HF (heart failure) – СН (серцева недостатність);

- переклад повної форми: *LK (left kidney)* – ліва нирка;
- транслітерація: *CNS (central nervous system)* – ЦНС (центральна нервова система);
- повне запозичення англійського скорочення латинськими літерами: *a.c. (від ante cibum)* – а.с. (перед їжею);
- транскрибування: *cal (calorie)* – кал. (калорія);
- звуко-буквене транскрибування: *HCMP (hypertrophic cardiomyopathy)* – ГКМП (гіпертрофічна кардіоміопатія); *MBC (minimum bactericidal concentration)* – МБК (мінімальна бактерицидна концентрація);
- переклад і транскрибування: *ASLO (anti-streptolysin O)* – антистрептолізин-О (АСЛ-О) [7-8].

Л. Кочерян та А. Паршин до способів перекладу скорочень відносять наступні [6]:

- переклад еквівалентним скороченням: *MAO (monoamine oxidase)* – MAO (моноаміноксидаза);
- запозичення: *H-antigen* – H-антиген; *CD4 (helper-inducer T cells)* – Т-хелпери;
- застосування методу транслітерації: *AS (aortic stenosis)* – АС (аортальний стеноз);
- застосування методу транскрипції: *AST (aspartate aminotransferase)* – АСТ (аспартат-амінотрансфераза);
- описовий переклад: *IT (intrathecal)* – в порожнину спинномозкового каналу; *Imp (impression)* – враження (один із розділів протоколу інструментального обстеження, частіше рентгенологічного. В цьому розділі лікар-радіолог висловлює свою думку про наявний патологічний процес, в той час як в інших розділах протоколу описані об'єктивні критерії та показники, але не їх трактування).
- створення нового скорочення: *GERD (gastroesophageal reflux disease)* – ШТР (шлунково-травний тракт); *HR (heart rate)* – ЧСС (частота серцевих скорочень) [7-8].

Перекладачеві слід бути дуже уважним при роботі з аббревіатурами, адже помилка може призвести до значного викривлення значення. Процес перекладу медичних скорочень часто супроводжується багатьма труднощами.

Науковою новизною доповіді є дослідження проблеми аббревіації саме через медичну сферу вживання як відображення потужного сучасного науково-технічного прогресу, який сприяє появі неологізмів, що призводять до появи аббревіації та її поширення у різних мовах світу.

Висновок. Заміна звичних лексичних одиниць їх спрощеною та скороченою формами сприяє не лише раціоналізації мовленнєвої діяльності, але й оптимізації процесів словотворення. Сучасний світ характеризується бурхливим і потужним розвитком інформаційних технологій та Інтернету, які впливають на збільшення обсягу інформації, що негайно закарбовується у лексиці. Це відбувається перш за все завдяки сучасним інноваційним технологічним досягненням. Неологізми, які виникають завдяки науково-технічному прогресу дуже часто утворюють скорочення для більш зручного та швидкого їх використання.

Список бібліографічних посилань

1. Барбашева С. С., Авраменко А. А. Особенности перевода аббревиатур в англоязычном медицинском тексте (на материале терминологии кардиологии). *Известия Самарского научно-центра Российской академии наук*. 2001. Т. 13, № 2 (4). С. 911–916.
2. Максименко О. И. Новые тенденции аббревиации (на материале русского, английского и немецкого языков). *Вестник РУДН. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика*. 2017. Т. 8, № 1. С. 174–181.
3. Миронова М. Н. Аббревиация как способ терминообразования (на материале английского и русского языков). *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2: Филология и искусствоведение*. 2008. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/abbreviatsiya-kak-sposob-terminoobrazovaniya-na-materiale-angliyskogo-i-russkogo-yazykov/viewer> (дата звернення: 05.02.2021).

4. Улиткин И. А., Нелюбин Л. Л. Использование и перевод сокращений в научно-техническом тексте. *Наука о человеке: гуманитарные исследования. Языкознание и литературоведение. Раздел 2. Филологические науки.* 2014. № 1. С. 58–69. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-i-perevod-sokrascheniy-v-nauchno-tehnicheskom-tekste/viewer> (дата звернення: 05.02.2021).

5. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь. 3-е изд., перераб. М. : Флинта ; Наука, 2003. 320 с.

6. Паршин А. В. Теория и практика перевода // Журнал «Самиздат» : сайт. URL: http://samlib.ru/w/wagarow_a_s/parshindoc.shtml (дата звернення: 05.02.2021).

7. Словарь медицинских аббревиатур // PERFECT.RU : сайт. URL: <https://www.perfekt.ru/dict/med-abb.html> (дата звернення: 05.02.2021).

8. Акжигитов Г. Н., Акжигитов Р. Г. Большой англо-русский медицинский словарь (БАРМС). М. : Издание г-на Акжигитова Р. Г., 2005. 1224 с.

Одержано 09.02.2021

УДК [342.951:351.84](091)(477)

Людмила Сергіївна КАЦАЛАП,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник науково-дослідної

лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-2740-1376>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ЯКІСНІ ТА БЕЗПЕЧНІ СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ

Конституцією України визначається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. В Основному Законі також наголошується на тому, що Україна є соціальною правовою державою, громадяни якої мають право на соціальний захист [1].

В Концепції реформування системи соціальних послуг від 13 квітня 2007 року зазначалося, що на той момент було прийнято понад 20 законів, якими встановлювалися державні гарантії щодо надання соціальної допомоги різним категоріям населення. Однак все ж не було створено належної нормативно-правової бази для забезпечення гарантування та регулювання певного рівня якості соціальних послуг. Одним з основних завдань Концепції було удосконалення нормативно-правової бази щодо організації та функціонування системи соціальних послуг [2].

На сьогоднішній день реформи, що стосуються створення та впровадження ефективних механізмів надання соціальних послуг продовжують відбуватися.

В Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей від 26 серпня 2020 року зазначається, що на сьогодні система адміністрування соціальних програм є досить складною, своєчасність надання адміністративних послуг соціального характеру не забезпечується повною мірою, відсутня уніфікованість практики надання таких послуг, тощо. Сучасна модель адміністрування державних соціальних програм, соціальних послуг і соціальної роботи, що застосовується у системі соціального захисту, потребує суттєвих змін, спрямованих на забезпечення надання соціальних послуг [3].